

MANUÁL K PROHLÍDCE NA HRADĚ BEČOV (HRAD)

Přírodní škola o. p. s.

Úvod: Vzhledem k tomu, že jsme vytvářeli prohlídku pro naše vrstevníky a víme, jaký druh prohlídky je zajímavý pro nás, snažili jsme se zaměřit nejen na výklad, ale také na komunikaci s posluchači a jiné interaktivní prvky. Průvodci jsou dva a střídají se, v textu je to označeno jako P1 a P2.

První terasa

(P1)

Když se podíváte na všechny budovy, tak co byste řekli, že je z toho je hradní komplex? (je to bergfrit, kaplová věž, spojovací křídlo a donjon) První spolehlivá zmínka o hradu je z roku 1349 (první majitelé jsou páni s Oseka neboli z Rýzmburka). V první fázi vznikl bergfrit, který sloužil k obranným účelům, ale po několika letech musel být ze statických důvodů zkrácen z 26 metrů na pouhých 6 metrů. Po roce 1352 se začala stavět hranolová obytná věž. Z plánu ale sešlo a místo obytné je tam dnes kaplová. V roce 1356 se začala stavět větší, reprezentativnější obytná věž, tzv. donjon. Jedná se o jeden z největších donjonů v Čechách.

(P2)

V roce 1495 získávají hrad Pluhové z Rabštejna, kteří postavili Pluhovské domy a spojovací křídlo mezi obytnou a kaplovou věží. Za Kouniců byla v polovině 18. stol. dostavěna tato krásná stavba. *Je zde někdo, kdo by si tipnul, v jakém slohu byl zámek postaven? (baroko)* Potom, co se Pluhové přestěhovali do nově vzniklých Pluhovských domů, hrad se přestal používat k obytným účelům. Koncem 17. století začal sloužit jako sýpka a to až do roku 1945, kdy byl díky Benešovým dekretům znárodněn.

(P1)

V roce 1985 na sebe strhla velkou pozornost hradní kaple díky nalezení relikviáře sv. Maura pod podlahou v presbytáři. Byl tam ukryt na konci II. světové války posledním majitelem hradu, Jindřichem Beaufortem – Spontini, s tím, že si ho po válce vykope, ale hrad i zámek byl zestátněn, tak už to bohužel nebylo možné.

1. Patro donjonu

Průvodce stojí na severní straně a při výkladu ukazuje na bergfrit a zbytek hradního komplexu, který je z tohoto nádvoří vidět.

Průvodce ukáže na barokní zámek.

Přes bylinkovou zahrádku, 3. nádvoří a spojovací křídlo se jde do 1. patra donjonu. **Průvodce stojí u jižní stěny donjonu. Po levé ruce má pozůstatky kamen.**

Nyní se nacházíme v 1. patře donjonu, konkrétně v místnosti, která dřív sloužila jako síň. Mohli bychom říct, že plnila funkci dnešního obývacího pokoje. *Někde v této místnosti byl krb, zkuste ho najít. (roh jižní a západní stěny) Byly tu i schody, které vedly do 2. patra, zkuste je najít. (severo – západní stěna)* Jsou tady dva dochované portály. *Ukažte prstem, o kterém si myslíte, že je starší. (ten vlevo) Tipněte si v jakém slohu je postaven portál vlevo a vpravo. (vlevo-gotika; vpravo- baroko)* Teď si můžete prohlédnout ještě komnaty a až tak uděláte, přesuneme se do dalšího patra.

2. patro donjonu

(P2)

Prošli jsme druhým patrem spojovacího křídla do druhého patra donjonu. Můžeme vidět, že všechny patra donjonu mají stejné rozmístění místností a to jednu síň a dva pokoje. Ještě před výkladem bychom vám rádi pustili krátký animovaný film, který dělala expediční skupinka před námi. V tomto filmu je zobrazena historie zdejšího okna, ve kterém by se měla zobrazit stručná historie hradu. Film si užíjte a případné dotazy zodpovím na konci.

Doufám, že se vám film líbil, a teď bych vám opět řekl nějaké zajímavosti k této místnosti. Určitě jste si všimli těchto atypických oken, *vymyslel byste někdo, k čemu sloužila a proč mají tento zvláštní výřez?* (jsou to takzvaná sedací okna, které byly dřevem izolována a sloužila k pohodlnému posezení a pokochání se přírodou). V mnoha oknech i dveřích jsou takové „zvláštní“ slepé díry, ty sloužily k případnému zpevnění okna při obléhání. V pár oknech se ještě dochovaly původní dřevěné výztuhy. Jako další zajímavost bych rád poukázal na původní zazděnou skříňku, která kdysi měla dvířka, ale ta se bohužel nedochovala. Je to jediný původní nábytek, co zde na hradě najdete. Mám tu pro vás další úkol, a to *kdo první určí správný počet původních oken a kde přibližně byla?* (kdysi tam byla tři) Důležité je upozornit na zazděné okno ve východní zdi a vyvolat diskuzi o tom, proč vzniklo, a když už vzniklo, tak proč je zazděné.

Určitě jste si ve filmu všimli, že zhruba v polovině prošel neznámý pán se svou chotí a podepsali se na tuto zeď.

Tento podpis z roku 1843 tu opravdu je a je

Průvodce přejde k pozůstatkům schodiště. Průvodce jde k portálům.

Průvodce stojí uprostřed místnosti a mluví k lidem, které před tím posadí na lavičky pod schodiště a starobyrou skříňku. Okno je zatemněné kvůli promítání, takže průvodce osvětluje místnost halogenovou svítlnou, kterou drží v ruce.

Průvodce zapne film přes promítačku, která je umístěna na jižním okně a promítá se na severní zeď, kde je zazděné okno.

Pustí se film na promítačce, která musí být předem připravena (promítačka, počítač a bedničky)

Průvodce ukáže na severní okno.

Tento úkol by měl poukázat na to, že spojovací křídlo se postavilo až později a kdysi se oknem koukalo na nádvoří hradu.

jižní

krásnou ukázkou toho, že v období 17. a 18. století zde bylo mnoho turistů, kteří na zdech zanechali své podpisy nebo značky. Dohromady je na hradě 1066 písemných památek v této podobě. Teď se můžete rozejít po ostatních místnostech a až si všechno prohlédnete, tak se přesuneme o patro výš.

3. patro donjonu(1. komnata)

(P1)

Víte, k čemu byl dobrý tento prostor?(je to nejosvětlenější místo na hradě, takže tam šlechtičny převážně vyšívaly a četly)

A zkusili byste si tipnout, k čemu sloužila tato díra?(sloužila za dob, kdy hrad byl sýpka. Tou dírou se házelo obilí dolů.)

Nyní se můžete podívat na zbytek místnosti, a pak se prosím přesuňte do vedlejší komnaty.

3. patro donjonu (2. komnata)

(P1)

Tato místnost plnila funkci soukromé ložnice pána hradu. Všimněte si na zdech a na trámech maleb z tehdejší doby (na trámech – malby z gotického období, malba nade dveřmi – renesanční, Kryštof Pluh z Rabštejna). Na jižní stěně můžete vidět opravdu hodně podpisů převážně z 18. století. *Teď se podívejte na tento výklenek a zkuste uhádnout, k čemu sloužil?(byl to tzv. prevét (záchod))* Teď si můžete doprohlédnout místnost, a pak se přesuneme dál.

3. spojovacího křídla

(P1)

Nyní se nacházíme v tzv. tabulnici, ve které se konaly různé oslavy, zábavy a menší plesy. Na jižní stěně jsou zazděná okna a vysoko na západní stěně je jediné okénko, které se dívá z donjonu do tabulnice (ostatní jsou zazděné). Pokud nemáte žádné otázky, tak se přesuneme k poslední části prohlídky.

2. patro kaplové věže (stínohra)

(P2)

Na poslední část prohlídky bychom vás rádi vzali do druhého patra kaplové věže, kde je zavěšena stínohra, kterou vytvořila expediční skupinka před dvěma lety. V této stínohře se odráží

Posluchači si prohlížejí 1. komnatu a průvodce, který stojí u dveří, začne pomalu vykládat.

Průvodce ukazuje na výklenek se spoustou oken na jižní straně místnosti.

Průvodce odkryje víko z podlahy a ukazuje posluchačům díru v podlaze.

Průvodce stojí u prevétu a ukazuje na zbytky maleb po zdích a trámech“

Průvodce stojí uprostřed místnosti a povídá.

Průvodce by měl mít texty předem připravené, aby je mohl v místnosti před stínohrou rychle rozdat a návštěvníci se mohli pustit do práce

Průvodce rozdává texty

důležité momenty z historie hradu. K několika výjevům máme vytvořený text, který popisuje historickou souvislost. *Vaším úkolem je si text přečíst, najít výjev, ke kterému se text pojí a pak nám ho krátce popsat.* Poprosil bych, jestli byste se rozdělili do čtyř skupinek, zhruba stejně početných. Až budete mít přečteno, tak se ozvěte, já vám řeknu bezpečnostní pokyny a vpustím vás dovnitř.

Jako první bychom si ukázali výjev nalezení relikviáře v roce 1985 (skupinka by měla sama výjev ukázat a popsat, průvodce pouze doplní). (Tři výjevy, kopání a přenášení relikviáře a portrét Jindřicha Beaufort – Spontini) *Našla svoji část stínohry skupinka, která měla Ódu na hlavu?* (K této části se pojí výjev ukazující ženu místního panovníka, která má v dolním zámku podobiznu) Už nám tu zbývá pouze svatba a Jan Adam z Questenberka (muž hrající na loutnu), tato podobizna znázorňuje zdejšího významného hradního pána, který měl v oblibě hudbu. Poslední výjev (dvě postavy v rámu obrazu a okolní svatebčané) zobrazuje sňatek Elisabeth Beaufort – Spontini a Alexe z Cröy, který proběhl 1. října 1931 tady na Bečově.

Ještě než skončíme, mám na vás poslední „zvědavou“ otázku: *K čemu sloužilo toto zařízení a jak se nazývá?* (Je to výtah na pytle s obilím, který byl vystavěn v období sýpků. Nazývá se to rumpál)

Toto je od naší části prohlídky vše, děkujeme za pozornost.

Průvodce musí zmínit důležité pokyny: Nesahat na postavičky, pohyb po stínohře musí být opatrný (upozornit na to, že postavičky jsou pověšeny nízko v úrovni hlavy), používat jen jeden telefon (baterku) do skupinky, aby se stíny nepřekrývaly. Až si všichni dostatečně prohlédnou celou stínohru, tak by průvodce měl zorganizovat, aby se všichni shromáždili okolo jednoho výjevu, a postupně je ve spolupráci s posluchači popíše.

Průvodce by měl pro lepší pozornost rozsvítit halogen.

Průvodce musí rozestavit posluchače okolo rumpálu. Pokud se nebudou blížit k správné odpovědi, může napovědět, ale ne to hned vyzradit.

Průvodci odvedou děti zpátky do tabulnice, kde si je přebere druhá dvojice průvodců. Je vhodné být ve spojení, abyste skončili ve stejný čas. Jedna z možností, která se nám osvědčila, je mimo jiné to, že skupina v kapli slyší skupinu hradní, jak dupe po schodech – jasný signál k ukončení výkladu.

Po skončení obou prohlídek se obě skupiny vrátí na nádvoří. Po cestě musí vrátit helmy a vesty. Doporučujeme požádat o rychlou zpětnou vazbu.